

Asia: VN/9067/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi mediatukilautakunnasta ja valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita

Julkisen sanan neuvosto JSN kiittää mahdollisuudesta kommentoida mediatukea ja mediatukilautakuntaa koskevia esitysluonnoksia.

JSN:n tehtävänä on tulkita hyvää journalistista tapaa ja puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta. Siksi myös lausuntomme keskittyy tähän näkökulmaan.

Kuten esityksissä todetaan, sananvapautteen kuuluu olennaisesti oikeus vastaanottaa luotettavaa tietoa. Tämä oikeus vaarantuu, jos esimerkiksi paikallinen journalismi kuihtuu. Koronakriisi uhkaa voimistaa tällaista kehitystä, joten on perusteltua yrittää torjua sananvapauden kaventumista mediatuen avulla.

Esitysluonnosten mukaan tavoitteena on varmistaa, ettei tukitoimilla rajoiteta sananvapautta eikä journalismin riippumattomuutta. Sisällöllisiä tukikriteejä pitäisi kuitenkin selventää, jotta tämä hyvä tavoite toteutuisi varmemmin.

Huomionne tuen myöntämisen kriteereistä ja tukikelpoisuudesta (VN asetus)

Perustelumuiotiossa todetaan, että tavoitteena on tukea etenkin alueellista ja paikallista journalismia, mutta kriteeristöissä on mainittu samanarvoisena muunkinlaista journalismia. Perustelumuiotiossa esitetty priorisointi ei siis näy asetusluonnoksessa, kuten olisi syytä, jos halutaan varmistaa, että priorisointi toimii myös käytännössä.

Asetusluonnoksen 4.2 §:ssa mainitaan kriteerien joukossa joitakin journalismin sisältölajeja, kuten tutkivan journalismin hankkeet ja "tavallista syvällisemmät journalistiset kokonaisuudet". Nämä kriteerit saattavat johtaa mediatukilautakunnan arvottamaan journalismin sisältöjä, mikä olisi esityksissä julkilausuttujen journalismin riippumattomuutta korostavien sananvapaustavoitteiden vastaista. Niin kannatettavia kuin asetusluonnoksessa mainitut journalismin sisältölajit ovatkin, pykälä olisi selkeämpi hieman yksinkertaistettuna:

"Liikenne- ja viestintävirasto voi 2 §:ssä tarkoitetun tavoitteen toteuttamiseksi hakemuksesta myöntää 1 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta journalismin edistämiseksi. Avustusta voidaan myöntää monipuolisen valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen journalismin tuottamiseen. Tukea voidaan myöntää myös digitaalisten julkaisujen ja journalistisen sisällön lisäämiseen tai vahvistamiseen."

Tuen saajat ratkaiskoot itse, minkä verran tuesta käytetään esim. tutkivaan journalismiin ja minkä verran muuhun journalismiin. Tämän puolesta puhuu sekin, että yleisön tiedontarpeet vaihtelevat nopeasti. Tukivarojen sitominen johonkin tiettyyn journalistiseen hankkeeseen saattaisi osoittautua vanhentuneeksi ajatukseksi tukiprosessin ratkettua.

Esityksessä ei käy liioin täysin selväksi, minkälaisin kriteerein asetusluonnoksessa mainittua monipuolisuutta arvioidaan.

JSN pitää hyvänä, että perustelumuiustiossa kiinnitetään huomiota tuen saajien sitoutumiseen alan yhteisiin ammattieettisiin periaatteisiin ja sananvapauslain noudattamiseen. Totuus pohjaiselle journalismille on keskeistä muun muassa sitoutuminen olennaisten virheiden korjaamiseen.

Huomionne tuen enimmäismäärästä (VN asetus)

-

Huomionne mediatukilautakunnasta, sen tehtävistä, roolista ja kokoonpanosta (HE)

Erillinen mediatukilautakunta avustushakemuksia käsittelemässä on hyvä tapa korostaa riippumatonta päätöksentekoa. Lautakunnan työskentelyyn olisi kuitenkin syytä laatia hallintolakiakin yksityiskohtaisemmat esteellisyyssäännökset, etenkin jos mediatukilautakunnassa on edustettuina media-alan toimijoita.

Huomionne tuen vaikutuksista

Tukisumma on ongelmiin nähden pieni, mutta tervetullut avaus. Merkittävä vaikutus edellyttäisi suurempaa, pitkäaikaisempaa tukea.

Muuta

-

Hyvönen Eero
Julkisen sanan neuvosto